

Waldemar Chrostowski

Międzynarodowy zjazd Society of Biblical Literature, Wiedeń, 5-8 VIII 1990

Collectanea Theologica 61/1, 149-152

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ks. WALDEMAR CHROSTOWSKI, WARSZAWA

MIĘDZYNARODOWY ZJAZD SOCIETY OF BIBLICAL LITERATURE

WIENIEN, 5—8 VIII 1990

Society of Biblical Literature (Towarzystwo Literatury Biblijnej) powstało w 1880 r., stawiając sobie za cel promocję krytycznych badań Biblii i literackiej spuścizny starożytnych narodów pozostających w związkach z Izraelem. Oznacza to wspieranie takich dyscyplin jak językoznawstwo, krytyka tekstu, badania literackie, historia i archeologia biblijna. Prace SBL przebiegają na dwóch płaszczyznach. Uwidaczniają się w ogłaszaniu wyników badań naukowych, zarówno w postaci adresowanej do specjalistów, jak i w opracowaniach popularnonaukowych, oraz w organizowaniu spotkań umożliwiających szeroką wymianę myśli i bezpośrednie kontakty uczonych z różnych rejonów świata. Rezultatem prac SBL są cenne serie książek, publikowane w kooperacji z wydawnictwem Harper and Row. Szeroko znane są *Dissertation Series*, na które składają się najlepsze doktoraty młodych naukowców. Na osobną uwagę zasługują wydane w latach 1985 i 1989 *Harper's Bible Dictionary* i *Harper's Bible Commentary*, które trzeba uznać za wybitne osiągnięcia współczesnej biblistyki i sztuki edytorskiej (zob. recenzja w *Przeglądzie Powszechnym* 11/1990). W ostatnim okresie pojawiła się nowa seria książek, opatrzona wspólnym tytułem *Writings from the Ancient World*, sponsorowana przez SBL i National Endowment for the Humanities. Składają się na nią przekłady tekstów od początków cywilizacji sumeryjskiej do czasów Aleksandra Wielkiego. Biblistom i publicystom religijnym znane są dwa periodyki — *Journal of Biblical Literature* oraz *Semeia*. SBL współpracuje z wieloma organizacjami i instytucjami, które zajmują się studiami biblijnymi. Szczególnie ścisłą i owocną współpracę nawiązano z American of Religion. Siedziba zarządu SBL znajduje się w USA, zaś aktualnym przewodniczącym Towarzystwa jest prof. Kent Harold Richards, wykładowca w Ilif School of Theology w Denver (Colorado, USA).

Towarzystwo skupia obecnie około 5 tys. członków. Ważną funkcję w jego działalności spełniają międzynarodowe zjazdy organizowane z zamiarem koordynacji i dalszego ożywienia studiów biblijnych. W ostatnich latach odbyły się one w 1985 r. w Amsterdamie, w 1986 w Jerozolimie, w 1987 w Heidelbergu, w 1988 w Sheffield, a w 1989 r. w Kopenhadze. Na miejsce spotkania w 1990 r. wybrano Wiedeń. Wybór ten nie był przypadkowy. Nie przeczuwając zakresu i głębi zmian, jakie miały się dokonać w Europie Środkowo-Wschodniej organizatorzy doszli do wniosku, że najwyższy czas na stworzenie możliwości prezentacji dorobku biblistów z tego rejonu świata. Z Bułgarii, Czechosłowacji, Polski, Rumunii, Węgier i ZSRR oraz z jeszcze istniejącej NRD przybyło 21 osób — najwięcej z Rumunii (6), a z Polski — 3. W stosunku do ogólnej liczby uczestników nie była to liczba imponująca, ale powiedzieć trzeba, że np. w Polsce natura i profil działalności SBL są na ogół mało znane. W trakcie wszystkich oficjalnych wystąpień podkreślano, że prace uczonych zajmujących się Biblią mogą stać się ważnym ogniwem integracji mieszkańców całej Europy. Zadania są ogromne. Do dzisiaj — mimo poważnych zmian politycznych — lepiej układa się współpraca między uczonymi Wschodu i Zachodu aniżeli między ośrodkami naukowymi samej Europy Wschodniej. Trudno oczekiwać, aby naukowcy z Zachodu mieli być stale po-

mostem dla wzajemnych kontaktów teologów z byłych krajów realnego socjalizmu. Zakrawa na paradoks fakt, że teologowie z Budapesztu, Bukaresztu, Pragi, Sofii i Warszawy poznają się i rozmawiają ze sobą na spotkaniach w Europie Zachodniej. Zresztą Wiedeń ma pod tym względem dobre tradycje. Bibliści z Europy Wschodniej są od dłuższego czasu zapraszani na organizowane co dwa lata zjazdy biblistów obszaru języka niemieckiego. W tym kontekście należy wysoko ocenić wiedeńskie spotkanie SBL oraz wysiłki organizatorów, aby jak najlepiej otworzyć się na poznanie stanu, osiągnięć i potrzeb biblistyki wschodnioeuropejskiej. Duża w tym zasługa przewodniczącego SBL K. H. Richardsa i dyrektora wykonawczego organizacji Davida Lulla.

W spotkaniu uczestniczyło ponad 320 osób z 30 krajów świata. Ponad trzecią część zgromadzonych stanowili Amerykanie. W ostatnim dwudziestoleciu punkt ciężkości studiów biblijnych wyraźnie przesunął się z Europy Zachodniej do USA. Następne miejsca zajmowali uczestnicy z RFN (ponad 30 osób), Izraela (26) oraz po kilkanaście osób z RPA, Wielkiej Brytanii, Holandii, Finlandii i Austrii. Ilustruje to nie tylko geografie intensywności badań nad Biblią, lecz stopień zamożności uczonych. Trzeba zaznaczyć, że coraz bardziej liczącym się partnerem są uczeni izraelscy, a dotyczy to nie tylko studiów Biblii Hebrajskiej, lecz i pism międzytestamentowych, a nawet Nowego Testamentu. Ponadto przybyli bibliści z innych krajów Europy Zachodniej (Belgia, Dania, Francja, Islandia, Malta, Norwegia, Szwajcaria, Szwecja, Włochy) i kilku państw pozaeuropejskich (Australia, Hong Kong, Kanada, Nigeria, Rwanda). Zabrakło przedstawicieli Dalekiego Wschodu i Azji. Tymczasem wydziały teologiczne i seminaria duchowne w Indiach, Japonii i Korei Południowej są coraz bardziej prężne. Nie było uczonych z Ameryki Południowej, gdzie teologia i objaśnianie Biblii są traktowane jako dyscypliny praktyczne. Skąpo reprezentowana była również Afryka. O nieobecności teologów z tych rejonów świata zdecydowały duże odległości i znaczne koszty podróży. Zastanawiał natomiast brak biblistów z Półwyspu Iberyjskiego, uderzający w zestawieniu z pokazną liczbą Hiszpanów odwiedzających Austrię jako turyści.

W salach XVIII-wiecznego Pałacu Auersperg odbyły się 32 sesje naukowe poświęcone różnym aspektom studiów biblijnych. Na każdą składało się kilka półgodzinnych prelekcji lub 20-minutowych komunikatów, po których następowały dyskusje. Przedmiotem refleksji była Biblia Hebrajska i jej poszczególne części (Tora, Prorocy i Pisma), teologia Starego Testamentu i filologia hebrajska, dzieje starożytnego Izraela i narodów ościennych, literatura międzytestamentowa, pisma Nowego Testamentu ze szczególnym uwzględnieniem Ewangelii i przedewangelicznego źródła Q, twórczość Apostoła Pawła, literatura qumrańska oraz zasady i dzieje interpretacji Biblii. Wygłoszono ponad 130 prelekcji i komunikatów odzwierciedlających aktualny stan badań nad Biblią. W tym samym czasie odbywało się kilka sesji i uczestnicy musieli dokonywać wyboru. Spotkanie zgromadziło wielu najpoważniejszych biblistów, a co najmniej kilkanaście wystąpień zasługuje na najwyższą uwagę. Odnotujmy niektóre z nich: *The Structure and Generic Character of the Book of Nahum* (M. A. Sweeney, Miami, USA), *Ist das Gesetz das Ende der Prophetie? Zur biblischen Textbildung in der persischen-hellenistischen Zeit am Beispiel des Maleachibuches* (H. Utzschneider, Monachium), *The Place of Prophecy in a Theology of the Old Testament* (R. Rendtorff, Heidelberg), *Some Hermeneutical Implications of Paul's Oral Christology* (J. A. Loubser, RPA), *Romans in the Eighties* (W. S. Campbell, Birmingham), *Eine Feministische Analyse der Logienquelle* (L. Schottroff, Kassel), *Die Entstehung Israels, Revolution oder Evolution?* (H. N. Rösel, Hajfa), *Messianic Expectations from the Maccabees to the Mishnah: On the Conceptualization of Messianic Configurations* (G. S. Oegema, Berlin), *Portraits of Jesus in Contemporary North American Scholarship* (M. J. Borg, Berkeley, USA), *Vers une exégèse sans frontière* (D. Patte, Vanderbilt Uni-

versity, USA), *King Mesha's Inscription as a Historical Source* (K. A. D. S melik, Utrecht), *Marriage and Divorce in the Judaism of the Persian Period* (E. Lipiński, Leuven). Co się tyczy polskich uczestników, to Zdzisław J. Kaper (Kraków) wygłosił prelekcję *Present State and Needs of Polish Qumranology*, zaś W. Chrostowski przewodniczył 6 sierpnia sesji popołudniowej poświęconej ewangeliom.

Organizatorzy przykładali dużą wagę do odbytego pod koniec zjazdu sympozjum poświęconego możliwościom kooperacji w zakresie publikacji biblijnych. Prowadzący to sympozjum Kent H. Richards przypomniał dane UNESCO informujące, że co się tyczy liczby nowych tytułów książek wydawanych rocznie na 10 tys. mieszkańców, pierwsze miejsce w świecie zajmują Węgry, zaś ulokowana w ścisłej czołówce Polska wyprzedza takie potęgi jak Hiszpania, Włochy i USA. W krajach postkomunistycznych rośnie liczba wydawców, którzy wprowadzają na rynek egzemplarze Pisma Świętego i książki o tematyce biblijnej. Dotąd wydawcy z Zachodu byli na ogół ofiarodawcami i dobroczyńcami. Na spotkaniu nadal było słyhać prośby — zwłaszcza uczestników z Bułgarii i Rumunii o intensywne wspieranie tamtejszych bibliotek teologicznych. Ale obecni na sympozjum wydawcy, zwłaszcza z RFN (przedstawiciel renomowanego Verlag Warter de Gruyter), nie wykazali entuzjazmu podkreślając, że zachodnie wydawnictwa to nie instytucje charytatywne, lecz przedsiębiorstwa, które muszą być dochodowe. W nowych realiach społeczno-ekonomicznych nastąpił czas na nawiązywanie partnerskiej współpracy. W. Chrostowski zwrócił uwagę, że stabilizacja wartości dolara i początki funkcjonowania w Polsce regul wolnego rynku powodują, że ceny książek wydawanych na Zachodzie przestają być szokujące w porównaniu z kosztami produkcji i dystrybucji u nas. Powinno to ułatwić jakościowo nowy etap współpracy. Wysyłając książki na Wschód wydawcy zachodni powinni domagać się ich prezentacji poprzez omówienia i recenzje. Jest to najskuteczniejszy sposób na wzbudzenie zainteresowania ze strony księgarzy i czytelników. Cieszy też coraz lepsza znajomość języków obcych. Ogólnie biorąc, najlepiej wygląda sytuacja w Polsce i na Węgrzech (NRD jest wchłaniana przez RFN i znajduje się w położeniu nieporównywalnym do innych krajów byłego KDL-u). Podczas spotkania odnosiło się wrażenie, że najbardziej otwarci na pomoc i współpracę są wydawcy amerykańscy, zwłaszcza ci, którzy pozostają w kontaktach z zarządem SBL. Zgłosili oni propozycje ułatwień bibliotom z Europy Wschodniej w publikowaniu ich dorobku w języku angielskim. Wydawcy zachodniowieccy są zajęci penetrowaniem rynku w NRD. Odnosi się też wrażenie, że istnieją pewne symptomy rywalizacji w dążeniach do korzystania z pomocy i ofert Zachodu między ośrodkami poszczególnych krajów Europy Wschodniej. Jest to wyraz głębszych tendencji, dostrzegalnych i w innych dziedzinach życia. Bierze się pod uwagę zorganizowanie jednego z następnych zjazdów SBL, prawdopodobnie w 1993 r., w Budapeszcie lub w Warszawie. Byłaby to szansa zaprezentowania dorobku biblijistyki wschodnioeuropejskiej i zapoznania uczonych z Zachodu z życiem naukowym w naszej części kontynentu.

W ciągu ostatniego dziesięciolecia nastąpiło wyraźne zacieśnienie współpracy bibliotom z całego świata. Przez długi czas po II wojnie światowej sytuacja polityczna nie sprzyjała systematycznym kontaktom. Więzy przyjaźni zadziergały się głównie podczas studiów na Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie, w Szkole Biblijnej i Archeologicznej w Jerozolimie czy na fakultetach teologicznych w Europie Zachodniej. Z początkiem lat 70, kontakty ożywiły się. Przez cały ten okres zachodnioeuropejskie i amerykańskie Kościoły, instytucje, placówki naukowe i badawcze oraz osoby prywatne często i chętnie podejmowały się roli sponsorów, opłacając podróże i koszty pobytu kolegów z Europy Wschodniej i krajów tzw. Trzeciego Świata. Należy się im za to ogromna wdzięczność. Jedyne dzięki tej pomocy nadażaliśmy za kierunkami badań i przyswajaliśmy sobie ich rezultaty. Niezwykle ważnym

kanalem pomocy było też zasilanie bibliotek w książki i czasopisma. W latach 80. ofiarność jeszcze bardziej się wzmogła. Obecny przemianom politycznym w naszym rejonie świata towarzyszy przechodzenie do gospodarki rynkowej, zaś pomoc staje się coraz bardziej kosztowna. Kongres w Wiedniu pokazał, że zachodni bibliści wytrwale poszukują nowych form współpracy, licząc na ukształtowanie się w subsydiowanych dotąd krajach i rejonach mechanizmów finansowej samowystarczalności.

Kolejny zjazd SBL odbędzie się w dniach od 14 do 17 lipca 1991 r. w Rzymie. Spotkanie w 1992 r. jest planowane w Australii. Jego celem ma być dowartościowanie bibliistów z odległych rejonów Dalekiego Wschodu i Azji oraz Oceanii i Australii.